

DiepenvEens

nr. 50 april 2024

Gemeentepolitie meet een trekhond op met behulp van een schofthoogtemeter voor de jaarlijkse keuring van trekhonden (ANP Photo / G. v.d. Werff)

In deze Nieuwsbrief onder meer

- Korte berichten
- De Hermandad in Diepenveen, deel 1
- Een chauffeursdiploma uit 1912
- Na het paaldansen bij Hekkert
- Hoogwater rond Winterplaetse
- Merklappenboek staat in de steigers

Voorwoord

→ Een mijlpaal mogen we het zeker noemen, deze vijftigste uitgave van de Nieuwsbrief (later DiepenvEens) van onze Historische Vereniging. De afgelopen vijftwintig jaar is er vijftig keer gezwoegd en gezweet om een nummer samen te stellen en bij alle leden op tijd op de deurmat te krijgen. Uiteraard staan we in dit nummer even kort stil bij deze mijlpaal, onze eigen geschiedschrijving.

Verder gaan we gewoon door. Zo treft u in deze uitgave weer een breed scala aan informatie over de vereniging, en de nodige interessante historische artikelen. Evert Weltevreden heeft zelfs twee artikelen geschreven. In één artikel schrijft hij een vervolg op hetgeen hij in het najaar nummer voor het voetlicht bracht, met de welluidende titel: Na het paaldansen bij Hekkert. En geïnspireerd door alle regenval en wateroverlast van

de laatste tijd staat hij in een ander artikel stil bij historische wateroverlast in Diepenveen: Hoogwater rond Winterplaetse.

Inke Mensink heeft zich een tijd lang verdiept in het historisch wel en wee van de plaatselijke Hermandad. Zij heeft zelfs twee artikelen over de Politie in Diepenveen geschreven, waarvan we in dit nummer deel 1 plaatsen. En over hoe je ruim 100 jaar geleden een chauffeursdiploma kon halen, bericht Marian Krus, na onderzoek te hebben gedaan naar de achtergronden van het chauffeursdiploma van Riemersma uit 1912. Tenslotte licht Lamberthe de Jong een tipje van de sluier hoe het nieuwe boek in de Historische Reeks Diepenveen, het merklappenboek, er uit zal zien. Wellicht prikkelt dit uw nieuwsgierigheid om dit lezenswaardig boek aan te gaan schaffen.

Uitnodiging voor de ledenvergadering en Historische Avond op donderdag 11 april 2024

Beste leden,

Hierbij wordt u van harte uitgenodigd voor de ledenvergadering en de Historische Avond die op donderdag 11 april aanstaande in het Kulturhus zullen worden gehouden.

→ ALV

Deze avond begint met de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering. De leden van onze vereniging ontvangen hiervoor tegelijk met deze nieuwsbrief de bijbehorende stukken. De vergadering begint om 20.00 uur, de zaal is open vanaf 19.30 uur.

→ Historische Avond

Aansluitend aan de Algemene Ledenvergadering begint rond 20.40 uur de Historische Avond. Regelmatig krijgt het bestuur de vraag om weer eens oude films van het dorp te vertonen. Het is alweer de nodige jaren geleden dat we dit voor het laatst hebben gedaan en dus geven we hier deze avond gehoor aan. De fotoarchiefgroep heeft een selectie gemaakt uit het in ons archief aanwezige materiaal en Arie Koldewij zal de films vertonen en zo nodig toelichten. Weet je nog waar dat is of wie dat ook alweer was? Het wordt vast een avondje heerlijk genieten van vele mooie beelden van toen.

Iedereen is hierbij welkom.

De filmvertoning wordt onderbroken door een korte pauze en zal rond 22.00 uur zijn afgelopen.

Jan Helderma, voorzitter

Uitnodiging
donderdag 11 april 2024

Programma
FILMAVOND
☆☆☆
Kulturhus

De foto-archiefgroep neemt je mee terug in de tijd. Er worden films uit de vorige eeuw vertoond over het dorp.
DAT WORDT EEN FEEST van HERKENNING !

ALV donderdag 11 april aanvang 20.00 uur
De zaal is open voor de leden vanaf 19.30 uur

Lezing donderdag 11 april aanvang 20.30 uur
De zaal is open voor belangstellenden vanaf 20:30 uur

U bent welkom - Toegang gratis
Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving

Periodiek van de Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving, opgericht november 1998. Print-ISSN 2590-0749. e-ISSN 2666-9226. Verschijnt tweemaal per jaar • Contributie: € 15.- per gezin per kalenderjaar • Bestuur: Jan Helderma (voorzitter), Peter van Leent (secretaris), Jan Harmelink (penningmeester), Jan van Ginkel (verzamelgroep), Joke Roetert (algemeen), Marinus de Winter (algemeen), Arie Koldewij (foto-archiefgroep) • Correspondentieadres: Peter van Leent, Stijne van Sallandstraat 10, 7431 GR Diepenveen • E-Mail: secretariaat@historischeverenigingdiepenveen.nl • Website: www.historischeverenigingdiepenveen.nl • Op dinsdagmiddag is van 14.30 tot 16.00 uur de fotoarchiefgroep (FAG) in het café van het Hof van Salland aanwezig • PR-groep, redactie: Jan Helderma (coördinatie met het bestuur), Gea Zieverink (vormgeving), Henk Grooters (tekstredactie), Rudi Steenbruggen (eindredactie) • Illustraties: Harry Mulder (nieuwe foto's) en FAG (fotoarchief groep), tenzij anders vermeld • Druk: De Kroon, Olst • © Historische Vereniging Diepenveen Dorp en Omgeving • Medio april vindt automatische incasso plaats van de contributie á €15,- onder vermelding van incassant ID: NL13ZZZ080837070000.

Van het bestuur

→ Een uniek jubileumboek

Op 2 oktober vindt de presentatie plaats van het jubileumboek 'Diepenveen groen dorp tussen bos, stad en IJssel'. Het jubileumboek is een boek met afbeeldingen geworden, dat is samengesteld door leden van de historische vereniging en bekostigd door Rob Middeldorp van Albert Heijn Diepenveen. Na het overhandigen van het eerste exemplaar van het jubileumboek door voorzitter Jan Helderman aan Rob Middeldorp start bij Albert Heijn een bijzondere actie. Iedereen kan bij het doen van boodschappen gratis in het bezit van het boek en natuurlijk ook van de plaatjes komen.

Het loopt storm en al gauw zijn de 1500 boeken 'uitverkocht'. Enkele maanden lang is het dorp in de ban van het verzamelen en ruilen van de historische afbeeldingen. De grote opkomst tijdens de ruilmiddag op 29 november in het Kulturhus Diepenveen onderstreept nog eens hoe het bij de mensen leeft. Deze middag betekent tevens het einde van de actie bij Albert Heijn.

Hoe mooi is het wanneer je als jubilerende vereniging zoveel enthousiasme voor het jubileumboek weet los te maken. Niemand had voorzien dat we als vereniging zo'n bijdrage aan de saamhorigheid in het dorp zouden leveren. Dat de dorpsgeschiedenis nu bij een nog grotere groep bekendheid heeft gekregen is natuurlijk ook fantastisch. Een evenement waar met veel genoegen op wordt terug gekeken.

→ 'Dag van de meteoriet' groot succes

Vrijdag 27 oktober is een bijzondere dag voor Diepenveen. Gedurende twaalf uren wordt aandacht geschonken aan de meteoriet 'Diepenveen' en daaraan gerelateerde zaken. Het is een groots opgezet evenement, waarvoor de historische vereniging samenwerkt met de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde. Via de websites van beide verenigingen, kranten, radio (o.a. een podcast), tv en social media is aan het evenement bekendheid gegeven. De verschillende activiteiten zijn ondanks het zeer slechte weer door zo'n driehonderd geïnteresseerden bezocht. Gezien de vele positieve reacties kijken zowel

Voorzitter Jan Helderman overhandigt op 2 oktober het eerste exemplaar van het jubileumboek aan Rob Middeldorp.
Foto Harry Mulder

De opkomst tijdens de plaatjesruilmiddag op 29 november is groot. Sommigen hadden nog enkele afbeeldingen nodig, sommigen nog veel. Maar het lukte iedereen om het boek compleet te maken.
Foto Harry Mulder

Leerlingen van de beide basisscholen krijgen uitleg over micrometeorieten en mogen zelf aan de slag om die door de microscoop te bekijken.
Foto Alex Scholten (Volkssterrenwacht Bussloo)

de organiserende verenigingen als de bezoekers terug op een bijzonder geslaagde dag.

Op 27 oktober 1873 valt bij Diepenveen een meteoriet. Na in 2012 te zijn 'herontdekt' wordt het grote belang ervan voor de wetenschap duidelijk. Inmiddels heeft meteoriet 'Diepenveen' wereldfaam, is aangemerkt als nationaal cultureel erfgoed en is één van de topstukken van het museum Naturalis in Leiden. Voor de historische vereniging voldoende redenen om op vrijdag 27 oktober met een feestelijk programma de val, dan precies honderdvijftig jaar geleden, te herdenken.

Het programma van de 'Dag van de meteoriet' begint 's ochtends om 10:00 uur in de sportzaal van het Kulturhus Diepenveen. Leerlingen van de groepen 7 en 8 krijgen in een mobiel planetarium uitleg over sterrenkunde. Ook is er een workshop over micrometeorieten waarbij de leerlingen zelf aan de slag kunnen. Separaat vinden lezingen plaats over de vondst van meteoriet 'Diepenveen' en over de weersomstandigheden tijdens de meteorietval in 1873.

Het middagprogramma start om 14:00 uur met een wandeling (audiotour) naar de vindplaats van de meteoriet nabij het Randerpad. Daar krijgen de aanwezigen een demonstratie met een Meteoriet Impact Simulator met aansluitend de onthulling van het informatiebord over meteoriet 'Diepenveen'. Terug bij het Kulturhus kan worden geluisterd naar het optreden van de 100-jarige muziekvereniging Sempre Crescendo in de muziekkoepeel. Genodigden en belangstellenden maken vervolgens de onthulling van het monument voor meteoriet 'Diepenveen' aan de Roeterdweg mee, gevolgd door een voordracht door de stadsdichter Alied van der Meer. De middag wordt afgesloten met de presentatie van het boek '150 jaar meteoriet Diepenveen'.

Het avondprogramma dat is verzorgd door de Koninklijke Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde bestaat uit vijf lezingen. Vanaf 19:00 uur horen de aanwezigen meer over meteoriet 'Diepenveen' en krijgen een fraaie inkijk in de wereld van meteoren- en meteorietenonderzoek.

De foto-impressie geeft een goed beeld van de verschillende activiteiten.

Mevrouw Ali Jager-Bijl onthult het informatiebord over meteoriet 'Diepenveen'. Haar echtgenoot Jelle Jager was leraar aan de voormalige Rijks HBS in Deventer en voorkwam dat meteoriet 'Diepenveen' bij het opheffen van de school verloren ging. Foto Harry Mulder

Vooraf aan de onthulling van het monument doet Niek de Kort, verkleed als vinder Albert Bos, het verhaal over de val van de meteoriet en de omzwerfing ervan daarna tot het moment van herontdekking. In zijn hand houdt hij een replica op ware grootte. Niek is astrofysicus en was in 2012 samen met Marco Langbroek nauw betrokken bij het vaststellen of meteoriet 'Diepenveen' wel een meteoriet was. Foto Alex Scholten (Volkssterrenwacht Bussloo)

Onthulling van het monument voor meteoriet 'Diepenveen' aan de Roeterdweg door Henk Nieuwenhuis, amateur-astronoom en oud-conservator van het Eise Eisinga-planetarium in Franeker en 'herontdekker' van meteoriet 'Diepenveen'. Na de onthulling draagt de stadsdichter een speciaal voor deze gelegenheid gemaakt gedicht voor. Foto Jacob Kuiper

Het eerste exemplaar van het boek '150 jaar meteoriet 'Diepenveen' wordt door voorzitter Jan Helderma overhandigd aan burgemeester Ron König. Foto Jacob Kuiper

↳ Trotseerloodjes van Nieuw Rande

Lood als dakbedekking wordt zo veel mogelijk verdekt genageld om inwatering via de spijkergaten te voorkomen. Daar waar een open vernageling noodzakelijk is, worden de nagels afgedekt met een lapje lood dat boven de nagel wordt gesoldeerd. Dat heet een trotseerloodje. Een oud medewerker van de firma Grievink uit Wesepe heeft de historische vereniging vier trotseerloodjes geschonken met de jaartallen 1857, 1858 en 1914. Het bijzondere hiervan is dat ze afkomstig zijn van landhuis Nieuw Rande, dat werd gebouwd in opdracht van en voor Albertus Jacobus Duymaer van Twist. Uit de

jaartallen en de tekst op de trotseerloodjes blijkt dat ze tijdens de bouw van het landhuis in 1857/1858 zijn aangebracht door Andries van den Sigtenhorst, loodgieter en leydekker

te Deventer. Het jaartal op het dakloodje met 1914 doet vermoeden dat toen (herstel)werkzaamheden aan het dak hebben plaatsgevonden. Deze zijn uitgevoerd door loodgieter G. Vos uit Deventer. Het landgoed was toen eigendom van baron G.J.Th. Stratenus. Interessante stukjes lood en een mooie aanwinst voor de vereniging.

De 50e Nieuwsbrief, oftewel de DiepenvEens

Rudi Steenbruggen

Het rekensommetje lijkt vrij eenvoudig. Als een historische vereniging 25 jaar bestaat, en zij gemiddeld twee keer per jaar een nieuwsbrief rondzendt aan haar leden, dan zal het 50e nummer niet lang op zich laten wachten. Met dit nummer is deze mijlpaal een feit.

Ondanks de eenvoud van het rekensommetje, zit er vaak complex werk verscholen achter het uitbrengen van een nieuwsbrief. Voordat deze op de deurmat ploft van de leden is er door de redactie hard gezweet op onderdelen zoals inhoud, opmaak, vermenigvuldiging en verspreiding. Direct na de oprichting van de Historische Vereniging werd in oktober 1999 de eerste editie van de nieuwsbrief uitgegeven (afb. 1).

NIEUWSBRIEF
Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving Oktober 1999, nr 1

Lamberthe de Jong herinnert zich nog goed hoe zij deze voor een groot deel volschreef, en in Word op haar eigen PC opmaakte en printte. Zij liet daarna 50 exemplaren kopiëren bij het voormalige Passe Partout, want die hadden 25 jaar geleden een kopieerservice. Deze werkwijze hield men nog een tijdje vol, totdat in 2004 overgegaan werd naar Drukkerij de Kroon in Olst voor opmaak en vermenigvuldiging. Dit leidde direct tot aanpassing van de kop van de nieuwsbrief (afb. 2).

NIEUWSBRIEF nr. 10
Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving maart 2004

De nieuwsbrief bleek bij de leden in de smaak te vallen. Niet alleen omdat er twee keer per jaar, rond de historische avonden in het Dorpshuis, informatie hierover en over de vereniging gegeven werd, maar ook omdat er frequent door enthousiaste schrijvers artikelen over historische wetenswaardigheden werden gepubliceerd. In 2011 vonden bestuur en redactie dat het tijd werd voor vers bloed. Met een drietal nieuwe redactieleden werd het stokje enthousiast overgenomen. Besloten werd dit te markeren met een volledig vernieuwde opmaak (afb. 3).

Na een aantal nummers werd voor twee nieuwe redactieleden voorzien in een cursus historisch schrijven bij het Historisch Centrum Overijssel. De docent liet doorschemeren, na bestudering van een aantal nieuwsbrieven, dat deze al lang het niveau van een nieuwsbrief ontgroeid was, en meer en meer op een historisch tijdschrift begon te lijken. Dit was de aanleiding voor de redactie om de naam nieuwsbrief te vervangen door de titel met de woordspeling DiepenvEens; het gebeurde allemaal eens in Diepenveen en is daarom allemaal Diepenveens. Vanaf 2015 wordt deze titel gehanteerd (afb. 4). Elke uitgave biedt sindsdien de vaste opbouw van een aantal pagina's communicatie over de vereniging en haar activiteiten, gevolgd door zo'n drie historische artikelen over uiteenlopende Diepenveense onderwerpen; een fraai visitekaartje voor de vereniging!

De hermandad in Diepenveen

Inke Mensink

Van oudsher behoren het handhaven van de openbare orde en de zorg voor de veiligheid tot de taak en verantwoordelijkheid van het bevoegd kerkelijk of wereldlijk gezag. Tot de Franse tijd viel het gebied, dat later de gemeente Diepenveen zou worden, onder het (wereldlijk) schoutambt Colmschate. De schout had vooral een uitvoerende taak, zoals wetten en bevelen van het provinciaal bestuur uitvoeren en het handhaven van de openbare orde.

Op 1 januari 1811 werd Diepenveen, onder Frans gezag, een zelfstandige gemeente en kreeg een eigen gemeentelijke veldwachter. Over de gemeentelijke veldwachters schreef Lamberthe de Jong in Nieuwsbrief nr. 24 (maart 2011) een artikel. Ondanks het toezicht van de veldwachters was het ook in Diepenveen niet altijd even veilig en hoe pak je dat dan aan, als overheid en als bewoners? De (provinciale) overheid rekende op de inzet van bewoners in dezen en schrijft in de Franse tijd aan de gemeenten: "Het is de pligt van iedere ingezetene op zijn beurt voor de veiligheid van zijne eigendommen en bezittingen en die zijner ingezetenen te waken". En daar werd ook, noodgedwongen door de omstandigheden, aan voldaan. Zo werd er in die tijd in Diepenveen tijdens de wintermaanden in vijf groepen van vier personen 's avonds en 's nachts gepatrouilleerd en als er veel bedelaars en zwervers waren, gebeurde dat ook overdag.

Toen de Fransen wegtrokken in 1814, behield Diepenveen zijn eigen veldwachters. Hun taak werd in de loop van de tijd steeds uitgebreider, want de regelgeving op het gebied van openbare orde, veiligheid, gezondheid, omgang met de natuur etc. nam toe. Naast de algemeen geldende wet- en regelgeving hadden en hebben gemeenten ook een Algemene Plaatselijke Verordening (APV), die voorschriften bevat op het gebied van openbare orde en veiligheid. Een aantal punten uit de vastgestelde Diepenveense Algemene Plaatselijke Verordeningen, vanaf 1908 tot 1940, volgen hieronder.

Gemeenteveldwachters (links) en marechaussee (rechts)

→ Wegen en verkeer

Om de veiligheid op de weg te bevorderen waren er regels met betrekking tot gladheidsbestrijding en dienden obstakels op de weg en andere gevaarlijke situaties zoveel mogelijk vermeden te worden. Op de openbare wegen en voetpaden mocht niet met sneeuwballen, stenen of andere voorwerpen worden geworpen of geschopt. "Bij vriezend weer" mocht er geen water op de openbare wegen en voetpaden worden gestort, voor woningen gelegen aan de openbare weg of voetpad moest sneeuw worden verwijderd en gladheid bestreden met zand, haardas of turfmoelm en het maken van glijbanen op de openbare weg was verboden. Verder was het verboden rij- of voertuigen en hondenkarren langs de openbare weg te laten staan. Vee mocht alleen met gemeentelijke toestemming en onder deskundige begeleiding over openbare wegen lopen. Zeisen en andere scherpe voorwerpen dienden omkleed te worden voor vervoer over de openbare weg. Ook was het verboden "te klimmen of

te hangen in bomen, lantaarns, pompen, schuttingen, landwijzers en voertuigen”. Het straatbeeld diende ordelijk en rustig te zijn. Zo mocht er “geen buitengewoon geraas gemaakt worden of luidruchtig gezang of geschreeuw aangeven worden”.

Vanaf 1928 gold voor wegverkeer binnen de bebouwde kom een maximum snelheid van 25 kilometer per uur. Auto(bus)bestuurders dienden een bewijs van bekwaamheid bij zich te hebben voorzien van foto, een gezondheidsverklaring en een keuringsbewijs van hun voertuig. In de bus mocht niet worden gestaan. De verkeersveiligheid werd ook bevorderd door het gebod dat “met heggen, hagen en bomen een deugdelijk zicht op weg, kruisingen en bochten niet belemmerd werd”. Er werd regelmatig gecontroleerd of die regels nageleefd werden.

→ Brand

Ook ter voorkoming van brand werden regels opgesteld. Jaarlijks moest in april of mei de schoorsteen geveegd worden; politie of aangewezen deskundigen mochten dit controleren. Was dit niet of niet doelmatig gedaan, dan mocht er niet gestookt worden. Ook voor vuur in buitenruimtes golden regels. Er mochten geen vuurtjes gestookt worden buiten. Wel mocht bij “windstil weer op een afstand van 50 meter van gebouwen, stro, doorns ruigten en dergelijke voorwerpen verbrand worden”. Aan brandveiligheid werd ook bijgedragen door de regel dat er in een woonhuis slechts 25 liter petroleum aanwezig mocht zijn en bij handelaren en winkeliers 2 hectoliter. Dit moest daar dan bewaard worden in kelders of afgesloten kuilen, licht maken of daar roken was niet toegestaan. Brak er toch onverhoopt brand uit, dan diende dit gemeld te worden aan burens, politie en de in 1901 opgerichte vrijwillige brandweer.

Petroleumkan

→ Gezondheid/hygiëne

Als kinderen besmettelijke ziekten hadden, mochten ze niet naar school. “Als zij aan hoofdzeer (schurft, luisen) lijdten, mag dat alleen met verklaring van een arts dat zij onder behandeling zijn en met kaalgeschoren of zeer kort geknipt haar of met volkomen afsluitend hoofdverband”, aldus de APV.

→ Burgerlijke stand

Naast het aangeven van geboorte, overlijden en huwelijksvoltrekkingen, moest ook het volgende gemeld worden “Ieder die van beroep verandert of tot een andere godsdienstige gezindte over gaat of elders gehuwd is, moet daarvan binnen acht dagen na het intreden van den nieuwen toestand, aangifte doen ter gemeentesecretarie”. Vanwege privacyregels zien wij dit nu heel anders.

→ Buurtmeesters

Op het naleven van wet- en regelgeving en het handhaven van orde en veiligheid had volgens de in 1908 vastgestelde APV niet alleen de politie een verantwoordelijkheid, maar ook de daarvoor aangewezen inwoners, de buurtmeesters (twee per buurt). Dit waren mannen tussen de 24 en 60 jaar. Zij werden door B en W benoemd voor twee jaar en hoefden binnen zes jaar deze taak niet weer te vervullen. De benoeming mocht niet geweigerd worden. “Zij zijn verplicht tot handhaving van de politie mee te werken. Zij zien er op toe dat de ingezetenen zoveel mogelijk hun verplichtingen nakomen m.b.t. zaken betreffende de burgerlijke stand, bouwwerken, collecten, jaarlijkse tellingen van vee, inkwartiering en andere werkzaamheden die hun via bijzondere verordeningen worden opgedragen”.

→ Landelijke modelverordening

In 1935 wordt door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten een model-APV opgesteld. Verandering hiervan door een plaatselijke gemeente, of toevoegingen eraan, moesten aan de provinciale overheid gemeld worden en door hen worden goedgekeurd. Diepenveen had naast de model-APV ook nog verordeningen op het gebied van verkeer met motorrijtuigen en rijwielen, zwemmen en baden, begraven en het vervoer van lijken, het voorkomen van het

beschadigen van rijwielpaden, winkelsluitingstijden, woonwagens en woonschepen en ter voorkoming van het verminken van vogels, het vangen daarvan en het leeghalen van nesten. Veel van deze regels bestaan nog steeds, in een aan de tijd aangepaste vorm. Maar de regels worden minder nageleefd en gehandhaafd door de afname van onderlinge verbondenheid, minder sociale controle en door de veranderde prioriteitstellingen van de politie.

→ Politieke propaganda

In 1936 leidde de groeiende politieke onrust ertoe dat er vanuit de landelijke overheid regels opgesteld werden met betrekking tot politieke propagandavoering. Deze regelgeving werd woordelijk overgenomen in de APV van de gemeente Diepenveen en luidde als volgt:

“Verordening betreffende het bekalken van straten met politieke leuzen of het aanbrengen van aanplakbiljetten zonder toestemming van B en W is verboden. Plakmiddel, plakgereedschap, krijt, kalk of enige andere vloeistof mogen tussen 10 uur des namiddags en 6 uur des voormiddags niet vervoerd worden”. En het is verboden in die tijd “op enige wijze letters, afbeeldingen cijfers of tekens aan te brengen op een weg, op voorwerpen die zich aan een weg bevinden of materiaal hiertoe te vervoeren”. Op de overtreding van deze regels stond een hechtenis van vijf dagen of het betalen van een boete van f 25,-, een destijds zeer hoog bedrag.

→ 1942

Eind 1942 nam de Duitse bezetter de politietaken in heel Nederland over en daarmee kwam er een einde aan het functioneren van gemeentelijke veldwachters in Diepenveen. De Duitsers organiseerden een landelijke politieopleiding in Schalkhaar.

→ 1945

In april 1945 wordt Diepenveen bevrijd, verschillende organisaties krijgen en nemen taken op zich betreffende de zorg voor openbare orde en veiligheid. Dit is aanvankelijk vrij chaotisch geregeld.

De eerste maanden kregen of namen het Militair Gezag, de Koninklijke Marechaussee en de Binnenlandse Strijdkrachten (BS) taken op zich m.b.t. ordehandhaving etc. zonder dat er duidelijke afspraken vast lagen wie tot welke handelingen bevoegd was. Op 24 april 1945 nodigt waarnemend burgemeester Ganzeboom de postcommandanten van de Koninklijke Marechaussee, commandanten van de Binnenlandse Strijdkrachten en de vertegenwoordiger van de plaatselijke bestuur officier uit voor een overleg. Doel van het overleg is “ieders terrein af te bakenen, zodat botsingen niet kunnen voorkomen”, aldus de burgemeester.

Over de taken van de verschillende organisaties wordt het volgende vastgesteld:

De bewaking van de gevangenkampen valt onder het Militair Gezag. De BS heeft o.m. als taak om in de oorlog wederrechtelijk in beslag genomen goederen op te sporen. De rest van de werkzaamheden verricht het Militair Gezag.

Vastgesteld wordt dat vorderingen in Diepenveen op gezag van de burgemeester centraal geschieden. De BS mag niet meer vorderen, zij krijgt als taak zich hoofdzakelijk bezig te houden met opsporingen, het functionerend houden van de voedselvoorziening, het patrouilleren op de weg en de bestrijding van de zwarthandel.

Op rijksniveau wordt ondertussen gewerkt aan het vormgeven van een nieuwe politieorganisatie.

→ Oprichting Korps Rijkspolitie

Om de openbare orde te herstellen en te controleren en “ter handhaving van de openbare orde en rust” besluit de Rijksoverheid om een nieuwe politieorganisatie op te richten. Eind november 1945 wordt dit “Politiebesluit” door het parlement goedgekeurd. Plaatsen met minimaal 25.000 inwoners krijgen een eigen gemeentelijke politie. De rest van het land wordt in 23 districten opgedeeld, waar de politietaken uitgevoerd worden door het Korps Rijkspolitie. Het Korps Rijkspolitie van de gemeente Diepenveen viel aan-

De Gemeente Politie meet een trekhond op met behulp van een schofthoogtemeter voor de jaarlijkse keuring van trekhonden.
(foto: ANP Photo / G. van de Werff)

vankelijk onder het district Almelo. In 1969 werd het aantal districten terug-gebracht naar 17; Diepenveen ging tot het district Zwolle behoren. Aan het hoofd van een regionaal korps stond een groepscommandant en de burgemeester fungeerde als korpsbeheerder, hij was verantwoordelijk voor het handhaven van de openbare orde.

Na veel overleg wordt in 1957 de Politiewet aangenomen en vervalt het Politiebesluit. In de Politiewet wordt de taak van de politie als volgt omschreven:

“De politie heeft als taak in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven”.

Het Korps Rijkspolitie bestond tot het inwerkingtreden van de Politiewet in 1993. Toen werden 25 regionale politiekorpsen ingesteld (regiopolitie en een landelijk korps met voornamelijk ondersteunende taken, het zgn. Korps landelijke politiediensten, KLPD). De Diep-

evense politie werd bijgestaan door o.a. de recherche en de verkeersgroep uit Zwolle.

In de volgende uitgave van Diepenveens lezen we meer over het dagelijkse werk, organisatie, taken bevoegdheden en faciliteiten van de Diepenveense politie vanaf 1945 tot de opheffing van de gemeente Diepenveen in 1999.

Gebruikte bronnen:

Informatie met Arie Koldewij: Wikipedia, www.politie.nl, www.politieacademie.nl

Jan ten Hove: In de schaduw van de stad. De geschiedenis van de Gemeente Diepenveen

Collectie Overijssel – archief gemeente Diepenveen, politiedossier, notulen overleg B en W

Een chauffeursdiploma uit 1912

Marian Krus

De familie Riemersma, tot 2008 eigenaar van Garage Riemersma aan de Dorpsstraat, heeft een kwetsbaar maar kostbaar papiertje in bezit, afkomstig uit de nalatenschap van Gerrit Riemersma. Gerrit begon in 1913 Garage Riemersma aan de Dorpsstraat, waar het bedrijf later door zijn zoon Sjoerd en kleinzoon Gerrit is voortgezet. Inmiddels is het bedrijf gestopt en het pand gesloopt. Op de plek van de garage zijn nu drie woningen gebouwd. (Kijk eens op de beeldbank van de historische vereniging voor de vele foto's die er nog bestaan van de garage!)

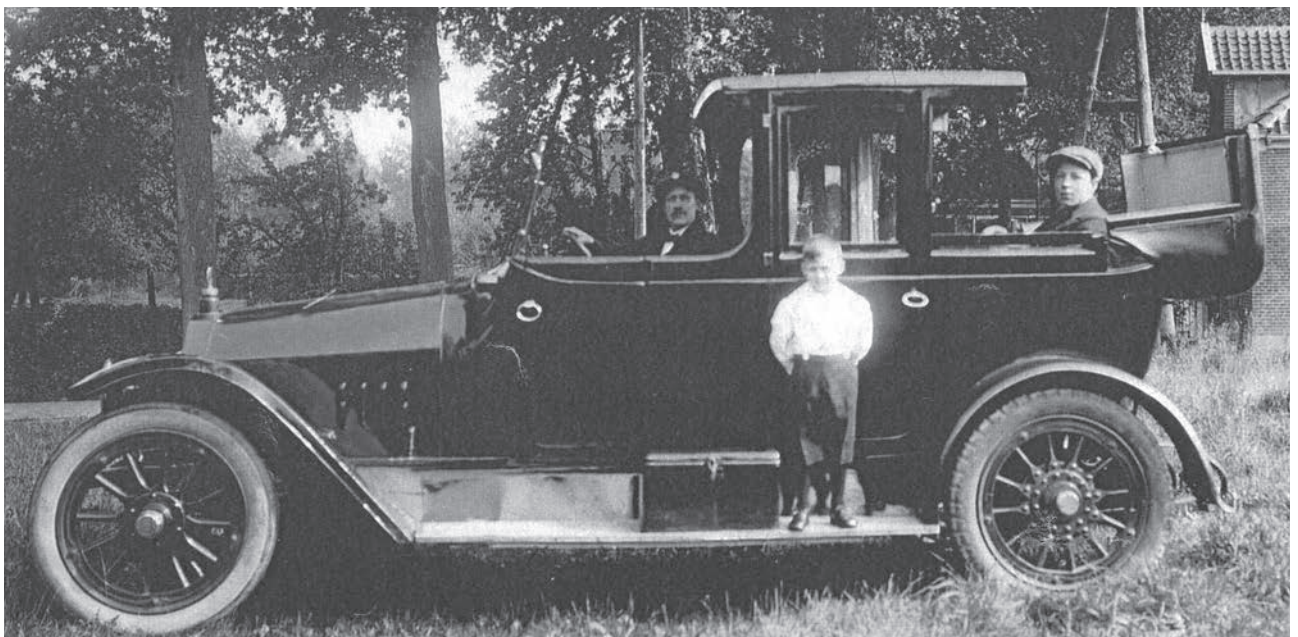
Het papiertje is een diploma van een chauffeursopleiding dat Gerrit sr. kreeg in 1912. Als jongeman van negentien nam Gerrit Riemersma in 1913 de smederij van Gait Willem Kruitbosch in Diepenveen over. Gerrit was afkomstig uit de Friese veengebieden waar behalve turfsteken nauwelijks werk en toekomst te vinden was: Diepenveen bleek een betere keus. Hij legde zich behalve op de smederij ook toe op de fietsenhandel. Als bijbaan was hij chauffeur, in te huren als taxidienst.

→ Hoe zat dat met autorijden en een rijbewijs destijds?

Begin 20e eeuw waren er maar weinig auto's op de weg. De auto was een bijzonderheid: men had voldoende geld en een avontuurlijke inborst nodig. De meeste autobezitters reden niet zelf maar hadden hier personeel voor, ofwel in dienst, ofwel op te roepen

als men een ritje wilde maken. Wilde je autorijden, of chaufferen zoals men dat toen noemde, dan kon dit met een vergunning afgegeven door het Ministerie van Water, Handel en Nijverheid. Zo'n vergunning was nodig voor *"het berijden van de wegen met een voertuig, voortbewogen door mechanische kracht en van een groter gewicht dan 150 kg"*. Deze vergunning was alleen geldig voor de rijkswegen. Voor provinciale en gemeentelijke wegen moesten automobilisten een aparte vergunning aanvragen bij de eigenaren van deze wegen.

In 1906 werd de eerste Verkeerswet een feit en sindsdien is een rijbewijs nodig om een auto te mogen besturen. Zo'n rijbewijs was toen erg simpel te verkrijgen: je hoefde geen rijexamen te doen, alleen het papiertje bij de Commissaris van de Koningin van de provincie waar men woonde op te halen voldeed. Veel verkeersregels waren er niet, ook geen maximumsnelheid. Het werd aan de beoordeling van de bestuurder overgelaten wat veilig was en wat niet. Overigens gold dat ook voor de fietser: *"Het is den bestuurder van een motorrijtuig of rijwiel verboden daarmede over een weg te rijden op zoodanige wijze of met zoodanige snelheid, dat de vrijheid of de veiligheid van het verkeer op dien weg wordt belemmerd of in gevaar gebracht. Dit artikel is toepasselijk op alle motorrijtuigen en rijwielen."* Pas in 1927 diende men een rijexamen af te leggen.

Gerrit Riemersma aan het stuur van zijn Berliet. Achterin zit knecht Anton van Zee. Op de treeplank staat zoon Sjoerd.

→ Het chauffeursdiploma

Het diploma dat Gerrit Riemersma behaalde was bedoeld om anderen tegen betaling te kunnen vervoeren. Dit kon zowel in een eigen auto, mocht men die bezitten, of in de auto van degene die gereden wenste te worden. In 1912 waren er in Nederland enkele chauffeursopleidingen, zoals

in Amsterdam, maar ook in Rotterdam en Den Haag. Initiatieven hiervoor kwamen onder andere vanuit de diverse automobiel-verenigingen zoals de KNAC, (Koninklijke Nederlandsche Automobiel Club), de RAI (Rijwiel en Automobiel Industrie) en de ANWB (Algemene Nederlandsche Wielrijdersbond).

Wat leerde je op zo'n opleiding? Allereerst het besturen van de auto, hoe veilig te rijden, maar er was zeker ook veel aandacht voor de technische kant van de auto. In deze beginperiode mankeerde er nog wel eens wat aan een auto en moest men ook onderweg van alles kunnen repareren. Bijtijds onderhoud uitvoeren was van levensbelang. Niet zo gek dat een

technisch aangelegd persoon als Gerrit deze opleiding heeft gevolgd en dat het hebben van een autogarage in het verlengde hiervan ligt. Verder moest men om een diploma te krijgen een goede gezondheid hebben, armen en benen goed kunnen gebruiken en voldoende kunnen horen en zien.

Het diploma kwam als eigenaar van een smederij annex garage- en rijwielbedrijf goed van pas. Hij reed vooral voor notabelen uit Diepenveen, zoals baron Stratenus van huis Nieuw Rande en de plaatselijke huisarts als deze ver weg een huisbezoek moest afleggen of een spoedgeval had. Gerrit gebruikte zijn eigen auto hiervoor. Dit was een auto met laadbak waar een overkapping overheen kon, zodat deze als taxi mocht fungeren. Voor hij vertrok deed hij zijn zondagse pak aan, nette pet op en daar stond de chauffeur! Gerrit is deze chauffeursdiensten blijven doen tot ver na de Tweede Wereldoorlog.

Het diploma is een mooie herinnering aan tijden die nu al weer ver achter ons liggen en waar we ons maar moeilijk een voorstelling van kunnen maken. Voor de familie een waardevol aandenken aan de oprichter van het garagebedrijf.

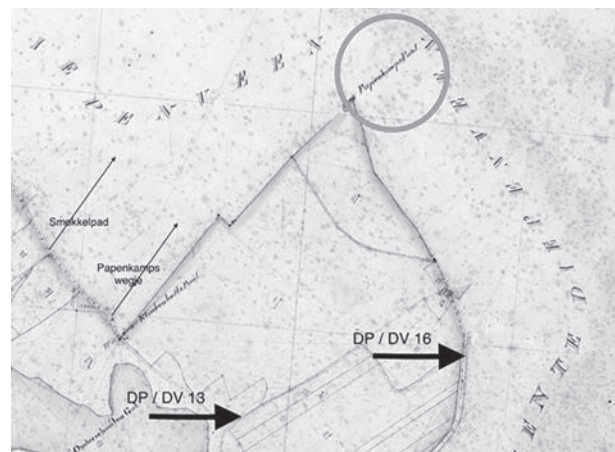
Zie voor meer informatie over Garage Riemersma het artikel dat in 2008 in de DiepenVEens staat, online te lezen via onze website: www.historischevereniging-diepenveen.nl. Zoeken op nieuwsbrief 18 uit 2008.

Na het paaldansen bij Hekkert

Evert F. Weltevreden

Na een 'paaldans-workout' ontkom je niet aan de zogenaamde 'cooling down', hier ook weer als metafoor gebruikt. Op de laatste Historische Avond was een aantal leden daar al getuige van. Er werd toen in een korte diapresentatie gemeld dat de verloren gewaande grenspaal DP/DV 16, teruggevonden in Heerde, inmiddels was herplaatst. Bij het onderzoek naar de paal kwam ook een 'weggetje dat niemand wist' aan het licht; het *Papenkamps wegje*, misschien hetzelfde als het breed bekende *Smokkelpad* (?) en verwijzend naar de Papien van Sion (?).

In DiepenVEens, Nieuwsbrief 49, werd gekeken naar slechts een klein deel van de totale grenswijziging tussen Diepenveen en Deventer in 1877. Daarvan ging

Figuur 1. Detail kadasterkaart Deventer. Naast de twee bekende grenspalen zien we hier het Papenkamps wegje parallel aan het huidige Smokkelpad en in de cirkel de noordelijke grenspaal, de Papenkamps Paal.

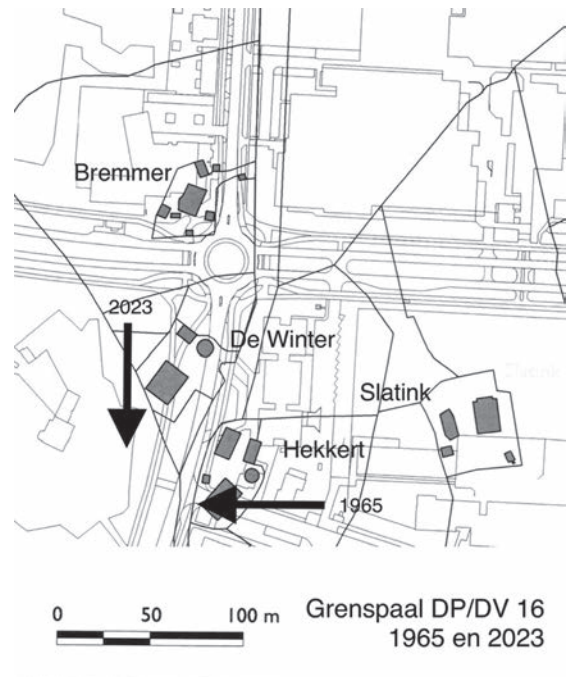
Figuur 2. De grenspaal DP/DV 16 herplaatst langs de Laan van Borgele, op het terrein van De Molenenk.

het oostelijke deel van Diepenveen naar Deventer: het *'Bouwland bij den Borgel'*. Het westelijke deel, in feite het topje van de *Deventer Molenenk*, ging naar Diepenveen. Dat laatste was een ongeveer driehoekig gebied met de noordpunt op ongeveer honderd meter oostelijk van erve Daggert dat in 1888 werd afgebroken. De basis van de driehoek vormde de nieuwe grens tussen DP/DV 12, langs DP/DV 13 tot DP/DV16, hemelsbreed gezien ruim driehonderd meter.

Zoals bekend staat DP/DV13 in het Nieuwe Plantsoen in Deventer. Grenspaal DP/DV16, althans ruim een derde daarvan, kreeg al aandacht in Nieuwsbrief 49. Achteraf bleek deze paal al gebroken toen meester Steutel hem meenam naar Heerde. In feite een geluk bij een ongeluk; door het aanzienlijk lagere gewicht kon de bovenmeester de paal waarschijnlijk nog maar net transporteren. In de bovenstaande figuur zijn beide palen aangegeven op hun oorspronkelijke plaats.

De nieuwe bewoners van het huis in Heerde hadden zich al afgevraagd wat deze paal, met toch heel speciale kenmerken, betekende en hoe die daar terecht was gekomen. Men wilde de paal desgevraagd graag overdragen aan de Historische Vereniging.

Herplaatsen in de openbare ruimte is mede gezien de huidige situatie ondoenlijk. De suggestie om de teruggehaalde paal te herplaatsen op het terrein van 'Villa Molenenk' viel in goede aarde en op 2 november heeft

Figuur 3. Situatie schets met oude en nieuwe positie DP/DV 16 ten opzichte van de verdwenen boerderijen bij de rotonde Laan van Borgele / Overstichtlaan.

de paal zijn nieuwe plekje gekregen, met volledige instemming en medewerking van deze woonzorglocatie van Domus Magnus in Deventer. De afstand tussen de oorspronkelijke plaats en de huidige is ongeveer vijftig meter. Dit is weergegeven in de huidige situatieschets, waarin ook de positie van inmiddels verdwenen boerderijen is aangeduid rond de rotonde Laan van Borgele / Overstichtlaan. De paal is zichtbaar vanaf het pad langs de Laan van Borgele.

In de 'Figuratieve Schets' van de grensscheiding tussen Deventer en onder andere Diepenveen werd het Papenkamps wegje gevonden. In het hier weergegeven detail van een kadasterkaart uit het midden van de negentiende eeuw komen we grenspalen tegen met naamsverwijzing naar aangrenzende plekken binnen Deventer zoals de Klinkenbelts Paal (= KP/DV 12), maar ook de eerder opgeheven grenspaal KP/DV 53, die Papenkamps Paal werd genoemd. Kennelijk kende deze noordpunt van de Deventer Molenbelt minimaal één akker met de naam Papenkamp zoals bleek uit een advertentie uit het nieuws- en advertentieblad 'Kaleidoskoop' van 4 juli 1848. De naam Papenkamp is nu dus beter te duiden; door het feit dat al lang voor de Reformatie sommige delen en erven van Borgele eigendom waren van de 'papen' van het Deventer kanunnikenconvent. Dat bestond al in de negende eeuw en werd in 1040 een volwaardig Kapittel van Lebuinus.

256) **D. BOLTJES**, Ondernemer van Openbare Verkoopingen te Deventer, zal op aanstaanden Dinsdag den 7 Julij 1846, des namiddags te 3 uur, in de Herbergen *Platvoet* onder *Diepenveen*, in het openbaar verkoopen Verscheiden perceelen **ROGGE**, te veld staande op land van den Smid nabij de Diepenveensche Kerk op den *Korters kamp* bij die Kerk, op land van **WILLEM ROETER** aan den Molenweg aldaar, op land van **KLEIN GRUTTEN RINK** in Tjoene, op de *Kostverloren*, nabij den Zwolschenweg, in de *Vaaltakkers* achter Holtermansmolen, op den *Dijkakker* aan den dijk bij het huis van **DERK KLEIN WOLFF** nabij den *Platvoet*, op de *Borgelbelt* en andere landen van het erve *de Winter*, langs den Oerweg in *Borgel* onder *Diepenveen*, en op landen van het erve *Flier*, nabij den *Platvoet* aldaar, alsmede: eenige perceelen **VROEGE AARDAPPELEN** op het land den *Papenkamp*, bij het voormelde erve *de Winter* gelegen.

257) Bij den Boekhandelaar **W. C. MELLINK**

Figuur 4. Advertentie uit de 'Kaleidoskoop' van 4 juli 1848.

Een vroege ontginningsgolf op de 'woeste gronden', gepaard aan de bevolkingsgroei bereikte in Overijssel een hoogtepunt in de late twaalfde en in de dertiende

eeuw. Uit meerdere schenkingsoorkonden (952-960) blijkt dat er dan zelfs al achttien hoeven in de Deventer omringende gouw Hamaland bestaan, onder andere in Borgele en Rande. Sommige boerderijen zullen daarom veel ouder zijn dan we nu aannemen; een uitdagend thema.

De akker(s) Papenkamp bij erve De Winter was/waren kennelijk vanuit Deventer te bereiken via het Papenkamps wegje, ongeveer honderd meter oostelijk van en parallel aan het huidige Smokkelpad en erve Daggert of via de Boxbergerdijk - nu Laan van Borgele - vroeger ook blijkbaar bekend als Oerweg.

Deze 'Oerweg' dankt zijn naam aan het ijzeroer, de delfstof die men in de lage ijzerrijke gronden rond Raalte opgroef en via Boxbergen vervoerde naar de in 1756 door Hendrik Lindeman in Deventer opgerichte ijzergieterij, later bekend onder de firmanaam Nering Bøgel.

Hoogwater rond Winterplaetse

Evert F. Weltevreeden

De hoge waterstand in de IJssel tijdens de recente jaarwisseling vormt, naast mijn interesse in het Diepenveense geslacht De Winter, de drijfveer om dit historisch epistel te schrijven. De vraag drong zich op, of overstromingen in het verleden aanleiding zouden zijn geweest om te verkassen.

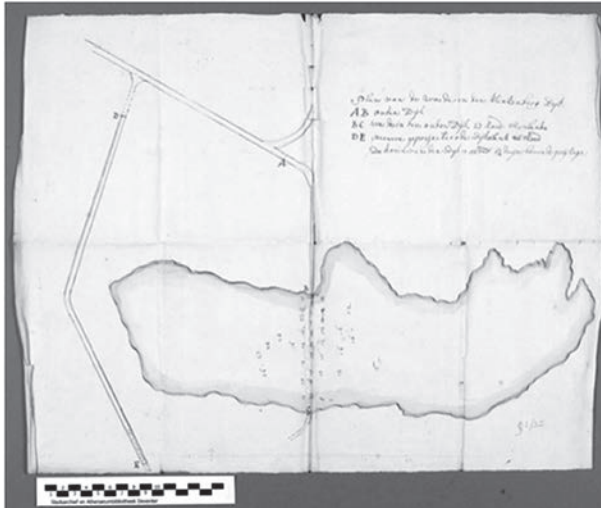
De vroegste boerderij De Winter of Winterplaetse lag in het huidige Borgele, schuin tegenover *Hekkert bij de Winter*. De Winter lag aan de Boxbergerweg, nu bekend als Laan van Borgele. De boerderij werd in de negentiende eeuw wegens bouwvalligheid gesloopt. Hoog verheven boven haar omgeving staat nu op de plek van De Winter een moderne woonzorglocatie van Domus Valuas, Villa Molenenk geheten. De naam werd overgenomen van de voormalige villa van de familie Ankersmit, die voorheen op deze plek stond.

Erve De Winter was gelegen te midden van bouwland. Binnen een straal van 500 meter om de boerderij kwam weinig wei- of hooiland voor. Wel was er in 1832 nog sprake van heide, schuin aan de overkant van de weg gelegen. Wellicht was men destijds vooral gericht op akkerbouw, maar hield men daarnaast ook varkens op het erf; het houden van schapen en geiten was zeker ook niet onwaarschijnlijk.

Figuur 1 Locatie erve De Winter te midden van omliggende gronden met onder andere de weergave van de aard van het grondgebruik. In het huidige Borgele zien we meer dan tien boerderijen.

Winterplaetse ligt aan de rand van Borgele, in een rivierduinlandschap met deels verstoven laat-glaciale en/of vroeg-holocene rivierduincomplexen aan de noordrand van Het Nieuwe Plantsoen. Die vormen de hoger gelegen delen, zoals de Borgelbelt. Ze zijn niet afgedekt door jonge rivierafzettingen, zoals in de uiterwaarden van de IJssel.

Figuur 2 Situatieschets na de doorbraak van de Klinkenbeltsdijk met voorstel tot verlenging van de Lokersdijk. Stadsarchief Deventer.

In tijden van hoogwater reikte het IJsselwater tot aan de rivierduincomplexen en eventuele bedijking tussen de hogere delen daarvan. Daar waar water over de laagste delen liep konden zogenaamde overloopgeulen ontstaan. Kwam het water nog hoger, dan kon de rivier door haar barrières heen breken en boorde een verwoestende waterval een diep gat in de achterliggende zandgrond. Zo ontstonden al vroeg een aantal bekende kolken zoals de Flierkolk, de Lokerskolk en de Klinkenbeltskolk en doorbraakgeulen met zandige doorbraakwaaiers op het achterland.

Dijkdoorbraken hebben de neiging zich steeds op dezelfde plaats voor te doen, ook na hernieuwde bedijking. Ze vormen dan zogenaamde samengestelde kolken. Dit zien we ook aan de rand van Borgele. Herhaalde overstromingen hebben al in 1308 geleid tot de eerste zogenaamde Dijkbrief van Salland, die betrekking had op het gebied vanaf Deventer tot de Zuiderzee. Aan de rand van Borgele kennen we de Lokersdijk, waarvan het oudste deel waarschijnlijk al dateert uit de dertiende eeuw.

De dijken of dijkdelen overbruggen de kolken en verbinden de hogere delen van de rivierduinen tussen de Platvoet en de Borgerbelt. Tussen de Borgerbelt en de Klinkenbelt lag de Klinkenbeltsdijk, die het laatst doorbrak op 3 maart 1784 tegelijk met de Snippelingsdijk ten zuiden van Deventer. Salland kwam tot aan Wesepe

DEU DINGE VAN DEN LINGENEN EN HEDERLIK ONTTOEGEN DER
members van Berend Janszen.

Op perkament. Met de in wit papier gedrukte zegels der
Schepenen en de handtekening van A. van Suchtelen. Seer.

No. 1767.

1784. April 26.

Daar de landerijen, behorende onder de erven Daggert en de Winter, bij den jongsten watervloed veel geleden hebben, magtigen Burgemrs. indertijd de Provisoren van het Gr. G. met de bouwlieden in een schikking te treden.

Get. door Seer. A. H. Cramer.

No. 1768.

1784. Mei 11.

Hendrik Bussemaker Lz. pachter van een stuk weideland van het Gr. G., het Roozegaarder land genaamd.

Figuur 3 Uit de Catalogus der Archieven van het Grootte (vroeger Heilige-Geesten) en Voorster Gasthuis te Deventer.

en Heeten onder water te staan: een catastrofe, bij de pachter van Boxbergen bijvoorbeeld verdrongen alle dieren.

De doorgang (wade) in de Klinkenbeltsdijk mat 27 Rijnlandse roeden (102 meter). Opvallend is dat de diepste delen van deze doorbraakkolk liggen aan de kant van de IJssel, dus voor de dijk, ze meten wel 27 voet (8,5 meter). Dat wijst op een voorgaande doorbraak, waarschijnlijk in 1658, ondanks het feit dat toen de Snippelingsdijk bewust werd doorstoken om Deventer te ontlasten. Nadat men de Snippelingsdijk als overlaag gebruikten zouden er in Rande, Tjoene en Borgele geen dijkbraken meer voorkomen, dacht men, totdat in 1784 de dijken voor en na Deventer tegelijkertijd doorbraken. De wade in de Klinkenbeltsdijk werd destijds niet gesloten, maar kortgesloten met een verlengde Lokersdijk richting het rivierduin van het Klinkenbelt-complex, waarop later de watertoren werd gebouwd.

De gelijktijdige doorbraak van de Klinkenbeltsdijk en de Snippelingsdijk had duidelijk een grote impact. In de Catalogus der Archieven van het Grootte (vroeger Heilige-Geesten-) en Voorster Gasthuis te Deventer (1267-1815) wordt op 26 april 1784 melding gemaakt van waterschade aan de landerijen van de erven Daggert en De Winter; dit vormde de reden om met de pachters een schikking te treffen. Ook een pachter van weideland op het Roozegaarderland buiten de Berg- en

Figuur 4 Uit de Geomorfenetische kaart van Deventer. De drie kolken tussen de rivierduintoppen (40) liggen aan de basis van de doorbraak- of overloopwaaijers. Tussen De Winter en Daggert ligt daarover al weer een dun plaggendeek (59).

Figuur 5 Uit Actueel Hoogtebestand Nederland, AHN2 DTM hillshade. Rechts van het midden de prominente verhoging, waarop de huidige Villa Moleneuk is gelegen. Links daarnaast de brede doorbraakgeul.

Brinkpoorten van de stad werd ontheffing van de pacht verleend, omdat de grond met zand bedekt was.

De pachters op erve De Winter waren op dit moment Gerrit De Winter (1738-1803) en zijn hoogzwangere vrouw Grietje Koekkoek (1739-1812). Zij en hun aanzienlijke kindertal hebben wellicht nog net droge voeten gehouden op hun erf, omdat dit relatief hoog lag. Ze hebben in ieder geval wel een ruim uitzicht gehad over de hen omringende, onafzienbare watervlakte, die reikte tot aan Wesepe en dichtbij tot aan de hogere delen van de Borgerbelt.

De Winter lag hoog op de flank van het oostelijke deel van de oorspronkelijke Borgerbelt, dat daarvan al in het verre verleden werd losgewoeld door de opvolgende doorbraken of erosieve overlopen. Akkers veranderden door de overslag opeens in een onvruchtbare zandwoestijn en het deel van Winterplaetse was bijna weggevaagd. Op de erosieve doorbraakgeul ten westen ervan werd recent Zorgtuin De Moleneuk aangelegd.

Het gaat in feite maar om een kleine heuvel die op de Geomorfenetische kaart van Deventer niet eens wordt aangegeven. De hoogtekarte van Nederland laat echter zien, dat Villa Moleneuk op een hoogte staat iets lager dan het hoogste punt van de Borgerbelt bij 't Loken. Wellicht dankt Winterplaetse haar naam ook aan de hoge ligging van het erf. Het werk van boerenarbeiders

concentreert zich immers rond de relatief warme perioden in het jaar, wanneer 'het groeit en bloeit in tuinen en op het veld'. In de kille en vaak natte winters houdt men zich vanouds vooral bezig met onderhoud en huisvlucht.

Winterplaetse zou men kunnen associëren met een plek waar men ook 's winters kan vertoeven, op hoge, droge grond, blijkbaar buiten het bereik van het rivierwater (vergelijk winterdijk), waardoor men zich kan bezighouden met het lucratieve verbouwen van wintergewassen, zoals winterrogge. Redenen genoeg om op deze plek een boerderij te vestigen.

Op het moment van de doorbraak van de nabije Klinkenbeltsdijk in 1784 waren de pachters op Winterplaetse de eerdergenoemde Gerrit De Winter, ook bekend als Gerrit Schouwenberg en Grietje Koekkoek. Gerrit was de *oudvader* (de vader van de betovergrootvader) van Antonie de Winter (1905-2001), wellicht voor oudere Diepenveners een nog bekende persoon. In 1784 waren waarschijnlijk acht kinderen of jongvolwassenen in huis aanwezig, waaronder vier uit het eerste huwelijk van Grietje. Haar eerste man was al bijna tien jaar eerder overleden. Hun laatste dochter, ook Grietje geheten, werd al snel na de overstroming geboren. Zij werd op 4 april 1784 in Diepenveen gedoopt. De ouders verkassen niet; beiden zijn op Winterplaetse overleden.

Merkklappenboek staat in de steigers

Lamberthe de Jong

Bijna vijftig borduurlappen, merkklappen, stoplappen, ABC-borduursels en twee pronkrollen staan in het komende boek over 'Merkklappen uit Diepenveen'. In 2023 was er een grote expositie van merkklappen in het Kulturhus, verzameld uit het hele dorp. Dit was min of meer een herhaling van een eerdere tentoonstelling in 2003, toen ook georganiseerd door de textielgroep en Wim de Weerd. De zeer succesvolle expositie was de aanleiding om de merkklappen in een boek samen te brengen.

'Merkklappen uit Diepenveen' gaat zowel over de borduursels als over de maaksters, die dikwijls op boerderijen in het dorp of omgeving woonden. Wim de Weerd heeft bij veel lappen de herkomst van de lap en de genealogie van de maakster uitgezocht. Ook beschrijft hij boerderijen. Dit maakt de uitgebreide verhalen bij elke lap extra interessant. In het boek komen prachtige kleurenfoto's van de lappen, die zowel uit de achttiende als de negentiende eeuw stammen. In de twintigste eeuw maakten leden van de Bond van Plattelandsvrouwen in Diepenveen veel merkklappen, een mooie aanvulling op de expositie en in het boek, evenals de ABC-school-lapjes. Klapstuk zijn de twee pronkklappen van tientallen meters vol handwerktechnieken. Een is uit het begin van de twintigste eeuw, de andere is recent gemaakt door de vijf leden van de (toenmalige) textielgroep van de historische vereniging.

Het boek wordt een bijzondere uitgave, niet alleen vanwege de inhoud, maar ook omdat alle lappen en meerdere boerderijen in kleur worden afgebeeld. Dat de productiekosten hierdoor worden beïnvloed mag duidelijk zijn. Inmiddels zijn de kopij en alle foto's gereed en is het bestuur naarstig op zoek naar fondsen om de verkoopprijs zo laag mogelijk te houden. Het plan is dat het merkklappenboek in het najaar verschijnt.

Trots toont Gerritje Lueks (erve Weterman) de door haar gemaakte merklap, waarmee zij bij het Silo (de oude zondagschool) in 1923 de eerste prijs behaalde. Van barones Crommelin kreeg zij hiervoor de massief eiken lijst.

Deze merklap vertelt de geschiedenis van boerderij Klein Grutterink. Frederika Christina Roeterdink borduurde in 1878, vanwege haar huwelijk met Gerrit Willem Schoolderman, deze fraaie, romantische merklap met in het midden een nachtegaal.

Gerritje Roeterd borduurde op 13 jarige leeftijd in 1853 deze fraaie merklap in de stijl van biedermeier naar romantiek. De levensloop van deze boerendochter was ongewoon, want zij runde later samen met haar man Wolter Meier het café en hotel Het wapen van Utrecht. Foto dateert uit de jaren 1873-1880. De fotograaf stond op de Diepenveense Puinweg bij de huidige Kerkstraat en maakte een foto richting Kieftenbrug. Rechts achter het jongetje zien we Het wapen van Utrecht, toen van de familie Meier.